

Id publicat	: C-107/23 PPU
Numărul de act	: 34
Numărul de registru	: 1252606
Data depunerii	: 24/03/2023
Data înscrierii în registru	: 29/03/2023
Tipul de act	: Addendum > Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare

Referința depunerii efectuate prin intermediul e-Curia	: Actul de procedură DC184870
Numărul de fișier	: 1
Autorul depunerii	: Costinel-Victor Călinescu (J356997)

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL BRAȘOV

Sediul: Str. Poienelor nr. 7B

Departament: Secția Penală

Telefon: 0268/414.114

Fax: 0268/414.216

Email: registratura.cabrasov@just.ro

Emisă la data: 24 martie 2023

Număr de înregistrare la

Curtea de Justiție a Uniunii Europene:

C-107/23 (PPU)

Dosar intern nr.: 299/64/2022

Obiectul cauzei: infracțiuni de evaziune fiscală

Către

CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

Ca urmare a adresei dumneavoastră din 24 martie 2023, cu referire la cauza înregistrată la Curtea de Justiție a Uniunii Europene cu nr. C-107/23 (PPU), vă adresăm considerația noastră cu privire la decizia dumneavoastră de a proceda la judecarea cauzei în procedura preliminară de urgență (PPU), context în care vă comunicăm **următoarele precizări și completări în vederea lămuririi cererii de trimitere preliminară:**

Instanța de trimitere subliniază că, urmare a trecerii timpului, în dreptul intern apar soluționate din ce în ce mai multe cauze având același obiect, în care nici nu a fost sesizată Curtea de Justiție și nici judecata lor nu a fost suspendată pe motivul existenței unor sesizări cu obiect similar pendinte în fața Curții (până în prezent, în afară de cea prezentă, mai sunt cauzele C-56/23, 74/23, 75/23, 107/23 și C-131/23).

În această situație, aflată în continuă evoluție, în ipoteza unui răspuns afirmativ la întrebările preliminare din prezenta cauză, instanța de trimitere s-ar vedea pusă în situația în care, contestatorii din litigiul principal ar invoca în favoarea lor *principiul egalității în drepturi și nediscriminării* față de justițiabilii din celelalte cauze a căror soluționare a fost definitivă și favorabilă lor, prin constatarea că prescrie a faptelor lor penale, atât pe calea contestației în anulare în cazul rămânării definitive a unei hotărâri de condamnare (precum este prezenta cauză), cât și în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății (pentru celelalte cauze în care nu s-a pronunțat o hotărâre definitivă). De altfel, principiul egalității în drepturi are rang constituțional în dreptul intern, fiind înscris în art.16 alin. (1) din Constituția României, și este în mod constant aplicat de Curtea Constituțională în jurisprudența sa, ocazii cu care se reține că principiul impune statului asigurarea unui cadru legal menit să permită aplicarea unui tratament egal tuturor persoanelor fizice aflate în situații juridice similare, astfel încât acestea să fie egale în drepturi, fără privilegii și fără discriminări (a se vedea, *exempli gratia*, Decizia nr. 368/2022 a Curții Constituționale, punctul 9).

În mod concret, instanța de trimitere se rezumă să amintească doar câteva cauze din dreptul intern, regăsite ca exemplificative sub aspectul importanței obiectului lor, pentru a sublinia caracterul generalizat al situației juridice interne, cu consecința afectării întregului sistem de drept

penal intern, în susținerea, în mod special, a **întrebării preliminare nr. 2** formulate în prezenta cauză.

Astfel, cu titlu exemplificativ, în următoarele cauze au fost admise contestațiile în anulare, constatându-se intervenirea prescripției răspunderii penale, iar condamnații a fost puși în libertate dacă nu se mai aflau în executarea și a altor pedepse, după cum urmează:

- *dosarul 4382/2/2022 al Curții de Apel București – Secția I penală, decizia penală nr. 398/A/28.02.2023 (pronunțată chiar ulterior datei trimiterii preliminare din 22.02.2023 în litigiul principal)*, prin care a fost desființată decizia penală nr. 683/A din 27.05.2022, pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală (dosarul nr. 2567/3/2019 al Tribunalului București), prin care se dispusese condamnarea inculpatului la pedeapsă de 3 ani închisoare pentru executarea infracțiunii de luare de mită (valoarea mitei fiind de 1.000.000 euro);

- *dosarul nr. 2364/1/2022 al Înaltei Curți de Casație și Justiție, decizia penală nr. 40/31.01.2023*, prin care a fost desființată decizia penală nr. 306/A din data de **10 octombrie 2019 (cu mai mult de trei ani în urmă)**, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția penală (dosarul nr. 2185/2/2015* al Curții de Apel București) cu privire la unul dintre inculpați care fusese condamnat la pedeapsa de 1 an și 10 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunilor de complicitate la delapidare cu consecințe deosebit de grave și de spălare de bani (cu prejudiciu total de peste 5.000.000 euro, de la inculpată fiind dispusă confiscarea sumei de 194.377 euro);

- *dosarul nr. 1633/1/2022 al Înaltei Curți de Casație și Justiție, decizia penală nr. 262/15.12.2022*, prin care a fost desființată parțial decizia penală nr.42/A din 10 februarie 2021 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Penală (în dosarul penal nr.7866/2/2018 al Curții de Apel București – Secția a II-a penală), prin care se dispusese condamnarea inculpatului avocat la o pedeapsă totală de 5 ani și 4 luni închisoare pentru săvârșirea a două infracțiuni de trafic de influență și s-a constatat intervenirea prescripției răspunderii penale pentru una dintre aceste fapte, fiind menținută pedeapsa de 4 ani închisoare pentru cea de-a doua infracțiune;

- *dosarul nr. 1307/1/2022 al Înaltei Curți de Casație și Justiție, decizia penală nr. 55/07.02.2023*, prin care a fost desființată decizia penală nr. 309/A din 15 decembrie 2021 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție (dosarul penal nr. 580/45/2017 al Curții de Apel Iași), prin care se dispusese condamnarea inculpatului la pedeapsa de 4 ani și 3 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu (cu prejudiciu de 884.970,25 lei, plus dobânda legală);

- *dosarul nr. 1283/1/2022 al Înaltei Curți de Casație și Justiție, decizia penală nr. 103/08.03.2023*, prin care a fost desființată decizia penală nr. 312/A din 27 octombrie 2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția penală (dosarul nr. 2018/54/2016 al Curții de apel Craiova), prin care se dispusese condamnarea inculpatului la pedeapsa rezultantă de 5 ani și 10 luni închisoare pentru săvârșirea a două infracțiuni de abuz în serviciu. S-a constatat intervenită prescripția cu privire la una dintre infracțiunile de abuz în serviciu, a fost înlăturată pedeapsa aplicată pentru această infracțiune, fiind menținută pedeapsa de 4 ani și 6 luni închisoare pentru cea de-a doua infracțiune.

În această situație, instanța de trimitere învederează necesitatea analizării **principiului echivalenței și principiului efectivității**, prin raportare la hotărârile rămase definitive, pronunțate în cauzele în care s-a aplicat dreptul intern, într-o modalitate care nu corespunde interpretării oferite ulterior prin răspunsurile la întrebările preliminare, ceea ce are relevanță, prin prisma principiului egalității și nediscriminării, așa cum s-a arătat mai sus, inclusiv în cauza principală de față.

Astfel, cu privire la aceste hotărâri definitive pronunțate între timp în cauze similare contrar unor răspunsuri pozitive ulterioare la întrebările preliminare adresate în cauza de față, instanța de trimitere are în vedere jurisprudența Curții de Justiție, care amintește importanța pe care o deține *principiul autorității de lucru judecat* atât în ordinea juridică a Uniunii, cât și în ordinile juridice naționale.

În acest sens, se reține, în principiu, că pentru a garanta atât stabilitatea dreptului și a raporturilor juridice, cât și o bună administrare a justiției, este necesar ca hotărârile judecătorești rămase definitive după epuizarea căilor de atac disponibile sau după expirarea termenelor de exercitare a acestor căi de atac să nu mai poată fi contestate. Prin urmare, dreptul Uniunii nu impune instanței naționale să înlăture aplicarea normelor interne de procedură care conferă autoritate de lucru judecat unei decizii judecătorești, chiar dacă aceasta ar permite îndreptarea unei situații naționale incompatibile cu acest drept. Astfel, s-a statuat că dreptul Uniunii nu impune unui organ judiciar obligația ca, pentru a ține seama de interpretarea unei dispoziții relevante a acestui drept adoptată de Curte, să revină, din principiu, asupra deciziei sale care a dobândit autoritate de lucru judecat.

În schimb, în cazul în care normele de procedură interne aplicabile prevăd posibilitatea ca instanța națională să revină, în anumite condiții, asupra unei hotărâri care are autoritate de lucru judecat pentru a face ca situația să fie compatibilă cu dreptul național, această posibilitate trebuie să prevaleze, în conformitate cu principiile echivalenței și efectivității, dacă sunt întrunite condițiile menționate, pentru a restabili conformitatea situației în discuție cu dreptul Uniunii.

Astfel, în conformitate cu principiul cooperării loiale consacrat la articolul 4 alineatul (3) TUE, modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor care urmăresc să asigure protecția drepturilor pe care dreptul Uniunii le conferă justițiabililor nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor acțiuni similare de natură internă (*principiul echivalenței*) și nu trebuie să facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (*principiul efectivității*).

Respectarea cerințelor menționate trebuie analizată ținând seama de locul pe care îl ocupă normele în cauză în ansamblul procedurii, de desfășurarea respectivei proceduri și de particularitățile acestor norme în fața diferitor instanțe naționale (Hotărârea din 11 septembrie 2019, Oana Mădălina Călin, C-676/17, ECLI:EU:C:2019:700, punctele 26-33).

În speța de față, *dreptul intern oferă o cale de atac*, astfel cum va fi expusă în continuare, care permite să se solicite reformarea hotărârilor judecătorești definitive pentru ipoteze care includ cazul prezent, în acord cu principiul autonomiei procedurale.

Prin urmare, este necesar să se examineze dacă o astfel de cale de atac, care prevede și un anumit termen pentru exercitarea ei, este compatibilă cu principiile echivalenței și efectivității.

Cu privire la principiul echivalenței

Principiul echivalenței se opune ca un stat membru să prevadă pentru cererile vizând protecția drepturilor pe care dreptul Uniunii le conferă justițiabililor modalități procedurale mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor acțiuni similare de natură internă (Hotărârea din 11 septembrie 2019, Oana Mădălina Călin, C-676/17, ECLI:EU:C:2019:700, punctul 34).

În această privință, instanța de trimitere subliniază, în baza propriei specializări în dreptul intern și în aplicarea principiului autonomiei procedurale, că identifică în dreptul intern o singură cale de atac față de hotărârile rămase definitive, între timp, prin încălcarea dreptului Uniunii astfel cum ar urma să se răspundă la întrebările preliminare cu referire la aplicarea prescripției răspunderii penale, și anume calea extraordinară de atac denumită *Recursul în casație*, prevăzută în art. 433-451 din Codul de Procedură penală. Astfel, recursul în casație prevede motive identice

izvorâte din dreptul intern pentru cazul prevăzut în art. 438 alin. 1 pct. 8 din Codul de Procedură penală, respectiv când „în mod greșit s-a dispus *încetarea procesului penal*”, în condițiile în care prescripția răspunderii penale, antamată în prezenta procedură, este unul dintre principalele *cazuri de încetare a procesului penal*, prevăzut în art. 16 alin. 1 lit. f) raportat la art. 396 alin. 6 din Codul de Procedură penală.

Cu toate acestea, instanța de trimitere subliniază că singurul impediment pentru introducerea recursurilor în casație l-ar constitui *termenul* prevăzut de art. 435 din Codul de Procedură penală, potrivit căruia recursul în casație poate fi introdus de către procuror sau de către părți în termen de 30 de zile *de la data comunicării deciziei instanței de apel*. Or, la data pronunțării hotărârii Curții de Justiție, termenul astfel calculat ar fi considerat împlinit în marea majoritate a cauzelor, context în care s-ar antama principiul efectivității.

Cu privire la principiul efectivității

În ceea ce privește principiul efectivității, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, fiecare caz în care se ridică problema dacă o dispoziție procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând cont de locul pe care respectiva dispoziție îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diferitor instanțe naționale. Din această perspectivă, trebuie luate în considerare, dacă este cazul, protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii.

În ceea ce privește, mai precis, termenele privind căile de atac, Curtea a statuat că, în interesul securității juridice, stabilirea unor termene rezonabile, sub sancțiunea decăderii, este compatibilă cu principiul efectivității.

Prin urmare, trebuie să se verifice caracterul rezonabil al unui astfel de termen, la expirarea căruia un justițiabil nu mai poate formula o cerere de reformare a unei hotărâri judecătorești definitive pronunțate cu încălcarea dreptului Uniunii (Hotărârea din 11 septembrie 2019, Oana Mădălina Călin, C-676/17, ECLI:EU:C:2019:700, punctul 42-48, și jurisprudența acolo citată).

În cauză, trebuie să se constate că un termen de 30 de zile pentru formularea unei astfel de cereri de reformare a unei hotărâri judecătorești definitive, nu este criticabil în sine.

Pe de altă parte, trebuie precizat că termenul pentru formularea unei cereri de recurs în casație, în discuție în litigiul principal, începe să curgă de la data la care părților le este comunicată respectiva hotărâre judecătorească definitivă.

Or, în condițiile în care textul legal s-ar aplica ca atare, termenul de recurs în casație ar fi împlinit în marea majoritate a cauzelor, de natură a determina respingerea acestei căi de atac ca tardiv formulată, ceea ce ar face *imposibilă* reformarea hotărârilor judecătorești definitive pronunțate prin încălcarea dreptului european, aspect de natură să împiedice aplicarea hotărârii preliminare a Curții de Justiție inclusiv în litigiul principal, din perspectiva principiilor egalității în drepturi și nediscriminării, așa cum s-a subliniat mai sus.

Într-o astfel de situație, singura alternativă pe care o întrevade instanța de trimitere – sub rezerva altor precizări care ar reieși din observațiile celorlalte părți, dacă se vor considera necesare a fi cerute în cauză sub acest aspect – este aceea de a se preciza, în chiar hotărârea preliminară a Curții de Justiție, că termenul de 30 de zile pentru recurs în casație curge, în vederea respectării principiilor echivalenței și efectivității, de la pronunțarea hotărârii Curții de Justiție a Uniunii Europene, având în vedere că în perioada anterioară acest termen nici nu a putut să curgă, atâta timp cât cazul de recurs în casație, deși prevăzut în dreptul intern pentru însăși motivul de drept respectiv, nu era configurat în sensul hotărârii preliminare (un eventual recurs în casație formulat în prezent ar fi vădit nefondat conform practicii interne care încetează procesele penale pentru că

faptele sunt prescrise), urmând, aşadar, să se aibă în vedere principiul de drept din tradiţia comună a statelor membre, conform căruia *acţiunile nenăscute nu sunt prescrise (actiones non natae non praescribuntur)*.

Nu este mai puţin adevărat că, aşa cum a subliniat instanţa de trimitere în cererea preliminară la punctele 30-33, se poate întrevedea inerţia sistemului juridic intern în faţa chestiunilor ivite în cazul unui răspuns afirmativ la întrebările preliminare, în sensul invocării în cauzele interne similare a unor astfel de impedimente pentru aplicarea dreptului european, în interpretarea ce va fi dată de Curtea de Justiţie, context în care precizarea în decizia preliminară a modalităţii de punere în aplicare a acesteia, pentru respectarea principiilor efectivităţii şi echivalenţei, în cadrul autonomiei procedurale interne, este nu numai binevenită, ci *imperios necesară*. În acest sens, instanţa de trimitere subliniază nu numai legalitatea, ci şi *fiabilitatea* acestei căi de atac, având în vedere că, potrivit art. 436 alin. 1 din Codul de procedură penală, numai procurorul poate formula recurs în casaţie pe latura penală în ipoteza legală de faţă, context în care precizează că poziţia procesuală publică constantă a Ministerului Public a fost în sensul respingerii cererilor de constatare a intervenirii prescripţiei (a se vedea poziţia procesuală din concluziile procurorului susţinute în procedura internă din hotărârea prealabilă nr. 67/2022, care este de referinţă în materie, la adresa <https://www.mpublic.ro/ro/content/concluzie-hp-din-data-de-08092022>, şi hotărârea prealabilă pronunţată în cauză, la adresa: <https://www.iccj.ro/2022/11/29/decizia-nr-67-din-25-octombrie-2022/>).

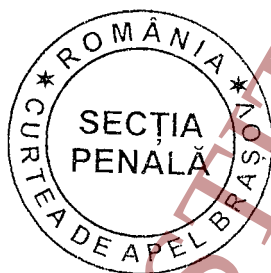
În acest fel, instanţa de trimitere consideră că se respectă pe deplin *principiul securităţii juridice*, urmând să se asigure prin această soluţie un *just echilibru* între, pe de o parte, modalitatea de exercitare a drepturilor fundamentale ale acuzaţiilor sub aspectul previzibilităţii situaţiei lor juridice (perioada de timp de referinţă privind practica judiciară contrară dreptului european fiind de doar câteva luni de zile, context în care calea de atac, pentru motivul greşitei încetări a procesului penal, precum constatarea prescripţiei răspunderii penale, a fost în toată această perioadă în fiinţă, fiind cunoscută de către acuzaţi), şi, pe de cealaltă parte, posibilitatea valorificării drepturilor fundamentale ale persoanelor vătămate şi ocrotirea interesul public, inclusiv la nivel european, urmărit prin sancţionarea efectivă şi disuasivă a infracţiunilor (persoanele vătămate au dreptul la un proces echitabil, inclusiv sub aspectul accesului liber la justiţie sau a unei anchete efective pentru ocrotirea anumitor drepturi fundamentale de natură a identifica şi a sancţiona autorii infracţiunilor a căror victime sunt, care ar fi astfel nesocotit prin constatarea prescripţiei răspunderii penale, în mod intempestiv şi imprevizibil).

Aşa fiind, instanţa de trimitere a ținut să facă aceste precizări tocmai ținând seama de specificul deosebit al situaţiei de faţă aparținând domeniului dreptului penal, context în care factorul timp are o importanță deosebită, de natură a face lipsită de utilitate o eventuală revenire a instanțelor de trimitere cu o nouă cerere de decizie preliminară, care nu ar putea oricum decât să *transforme în regulă excepția* consacrată în jurisprudența Curții prin cauza *Taricco 2* (Hotărârea din 5 decembrie 2017, Marea Cameră, M.A.S., M.B., C-42/17, ECLI:EU:C:2017:936).

De altfel, lipsa unei astfel de căi de atac efective, prin care să se desființeze hotărârile judecătorești definitive pronunțate între timp până la hotărârea preliminară, ar submina principiile echivalenței și efectivității, care și-ar pierde valența lor practică și utilă, cu consecința riscului lăsării neaplicate a hotărârii preliminare pronunțate în cauza de faţă, dreptul european fiind pus în situația *faptului împlinit (fait accompli)*.

În concluzie, instanța de trimitere apreciază *imperios necesar* ca Curtea de Justiție, în ipoteza unui răspuns afirmativ la întrebările preliminare adresate, că rețină în mod expres, în considerentele hotărârii preliminare ce o va pronunța în prezenta cauză, că, **în baza principiului**

cooperării loiale, în vederea respectării principiului efectivității și echivalenței, în cadrul autonomiei procedurale interne, cu scopul asigurării egalității de tratament și a nediscriminării părților din litigiul principal față de ceilalți justițiabili aflați în situații similare, în cazul recursurilor în casație declarate față de toate hotărârile definitive pronunțate între timp în cauze similare, instanțele interne urmează să aprecieze că termenul căii de atac prevăzut în norma internă trebuie să curgă de la data pronunțării hotărârii Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Cu deosebită considerație,

Președinte,
Vlad NEAGOE

Judecător,
Cristina MOISĂ

Grefier,
Ramona MUNTEANU

24 martie 2023